

realizat o versiune de înalt nivel a piesei lui Ștefan Niculescu, în care a reamintit asistenței extraordinare sale abilități de mânuire a instrumentelor aflate în prim-planul discursului muzical, propunând, așa cum de altfel o cere și partitura, un dialog-confruntare între sonoritățile oarecum stridente ale vibrafonului și cele mai delicat-catifelate ale marimbei, fiecare atenuând excesele sonore ale celuilalt sau, dimpotrivă, reliefându-se reciproc.

Penultimul moment muzical inclus în recitalul celor de la Trio Constraste a avut în centrul său două dintre piesele cuprinse în ciclul *Cântece de vară* de **Carmen Maria Cârneli**, compus inițial pentru soprană, pian și percuție, pe versurile câtorva poeme de Radu Cârneli, ce fac o apologie a dragostei. Prima dintre piesele ascultate în versiunea pentru flaut, pian și percuție, a fost *Zburătorul*, în care sonoritățile muzicii sugerează mai întâi neliniștea așteptării apariției zeului iubirii din vechea mitologie românească, apoi entuziasmul apropierii de acesta și în final, sentimentul de libertate și liniște, determinat de evadarea în spațiul oniric unde totul este posibil. A doua piesă, *Ca ploile verii*, mai puțin filosofică, este mai degrabă un omagiu adus iubirii a cărei prezență în viața omului este asemănată cu efectele binefăcătoare pe care le au ploile de vară pentru natură. În versiunea celor de la Trio Contraste, rolul de conducător al discursului muzical este deținut de flaut care inițiază diferite linii melodice preluate, comentate sau chiar dialogate de celelalte două instrumente participante, percuția incluzând aici și unele dispozitive din zona celor neconvenționale.

Finalul recitalului a fost unul energic și dinamic, determinant pentru acest lucru fiind opusul lui **Dan Dediu**, *Cartoon variations on a theme by Mozart*. Lucrare plină de vervă, *Cartoon* oferă multe momente din care transpar umorul, optimismul și chiar fina ironie, caracteristicile menționate apărând și ca urmare a utilizării unei largi palete de efecte sonore menite a potența intențiile autorului. Construită în jurul celebrei teme a părții întâi a *Sonatei K. 331* de W. A. Mozart, *Cartoon* este o veritabilă suită alcătuită din șase părți, fiecare având un titlu sugestiv (*Fantoma lui Wolfgang Amadeus*, *Electric Hamlet*, *Melancolia cimpanzeului*, *Stravinskian Baby*, *African Rodeo*, *Vals galactic*) și ilustrând diverse ipostaze stilistice în care este adusă muzica lui Mozart. Având la dispoziție o partitură generoasă, cei trei interpreți au realizat o versiune antrenantă a lucrării în care am remarcat bogăția efectelor sonore utilizate și farmecul transformărilor melodiei mozartiene.

Încheiat așadar într-o atmosferă de bună dispoziție, recitalul Trio Contraste s-a constituit într-o pledoarie pentru muzica contemporană românească, a cărei valoare este incontestabilă și a cărei frumusețe este dată de varietatea direcțiilor componistice pe care le reunește.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Cvartetul Profil

Am revenit în Aula Palatului Cantacuzino pentru un concert cameral cu lucrări de muzică românească în interpretarea Cvartetului Profil. Cei patru muzicieni, Diana Moș – vioara I, Petru Nemțeanu – vioara a II-a, Marian Movileanu – violă și Mircea Marian – violoncel se pot lăuda, fără lipsă de modestie, prin dragoste pentru muzica românească contemporană și prin interpretări deosebite într-un repertoriu variat. Pentru cei care nu cunosc istoricul acestui cvartet, el este alcătuit din membri ai ansamblului

Profil fondat de compozitorul Dan Dediu în 2003. Această experiență de aproape 14 ani și bineînțeles, tenacitatea și interesul pentru muzica de avangardă a făcut ca ansamblul dar și cvartetul să fie considerate unele dintre cele mai prețuite formații de muzică contemporană din România. Nu sunt îngrădiți de granițele țării noastre; au fost prezenți la numeroase festivaluri internaționale de profil, au realizat înregistrări profesioniste și au întreprins turnee în străinătate, atât în formula de cvartet cât și în ansamblu, sub bagheta dirijorului Tiberiu Soare.

Programul prezentat de cvartetul Profil pe 23 septembrie 2017, în penultima zi de festival, a fost unul foarte interesant, deși, la prima vedere, destul de dens. Prima lucrare i-a aparținut compozitorului Cristian Lolea, o tânără figură interesantă a componisticii românești care surprinde, în primul rând, prin versatilitate. Creația lui sondează o multitudine de zone muzicale în care se exprimă cu mare ușurință și nu cu puțină imaginație, de la lucrări de muzică contemporană la muzică de film – pentru care a și primit premiul Gopo, filmul *Îngerul necesar* în regia lui Gheorghe Preda – sau muzică de divertisment. Cvartetul de coarde prezent la acest concert a fost scris în 1997 și, cred, fără intenție, este cântat ca

o aniversare, 20 de ani mai târziu nu oriunde, ci în Festivalul Enescu. Toate cele patru părți – sau patru secțiuni – se cântă *attaca*, fără pauză între ele. Cu toate acestea, un tip de demarcație între cele patru zone se poate intui cu ușurință, muzica lui Lolea fiind una coerentă și, de ce să nu-i spunem așa, simplu, frumoasă! „Personajele principale”, așa cum le numește chiar autorul lucrării sunt două la număr, nota scurtă și

nota lungă și asta se constituie ca o cheie a piesei cu care poți să decodifici tot ce se petrece din punct de vedere muzical pe tot parcursul lucrării. Jocul dintre cele două „personaje”, dialogul dintre ele, ipostazele diverse în care ele sunt prezentate auditoriului reprezintă întrebarea la care cvartetul Profil a reușit să găsească răspunsul. Interpretarea lor a fost una care a demonstrat înțelegere muzicală, inteligență de conducere a motivelor și a frazelor și o permanentă evidențiere, contrastantă dar și complementară, a celor două elemente principale.

Cel de-al doilea moment al concertului a fost unul dedicat viorii solo, de compozitorul Nicolae Brânduș, cu lucrarea *Bowstring*. Titlul este unul *sui generis*; este și bow – arcuș și string – coardă, mai exact, ceea ce definește instrumentul căruia îi este dedicată lucrarea. Compozitorul ține foarte mult ca lucrarea să îi fie prezentată chiar așa, cu acest titlu, nu cum a apărut în caietul de festival „coardă de arc”. Lucrarea este una foarte dificilă din punct de vedere tehnic și este compusă și construită în direct contact cu interpreta, violonista Diana Moș, care, se pare că până în prezent a fost și este singura suficient de bine pregătită pentru această lucrare. Colaborarea dintre compozitor și violonistă pornește cu mulți ani în urmă, încă din studenție și continuă până astăzi. Lucrarea s-a aflat, de-a lungul acestor

ani, într-o pregătire continuă, încă de când interpreta era studentă la master. Construcția lucrării are la bază o fugă extrasă din opera *Logodna*, o lucrare amplă care a fost înregistrată la Radiodifuziunea Română sub conducerea lui Ludovic Bacs. Această imensă lucrare se purifică muzical până ajunge să se transforme într-o fugă scrisă pe cinci portative, sau cinci fragmente mari care concentrează întregul material al operei. Fiecare dintre aceste cinci secțiuni au fost dezvoltate, rând pe rând, pentru vioară solo, în lucrarea *Bowstring*. Deși prezentată la un singur instrument lucrarea nu își pierde caracterul amplu iar dificultățile impuse cer o implicare totală a interpretului, atât din punct de vedere tehnic cât și din punct de vedere interpretativ. Este foarte interesant modul în care compozitorul își observă lucrarea pe plan evolutiv; el ne mărturisește că „interpretarea de astăzi aduce un plus semnificativ față de interpretările trecute. Este un fel de maturizare, de coacere internă a materialului muzical...” Dincolo de aspectele tehnice pe care le-a rezolvat excelent, lucrarea mai „cere” ceva interpretului și anume un anume tip de trăire. Diana Moș a descifrat cu succes toate aceste enigme așezate în partitură de către compozitor și a realizat un parcurs muzical deosebit, punând în evidență întreaga construcție prin accentuarea diferențiată a componentelor ei, pornind de la secțiunile care se întrepătrund și ajungând să se „verse” precum un fluviu, în acea fugă, în acel amalgam muzical dens. Nu ai nevoie decât de patru corzi și un arcuș dar unii artiști pot face diferența iar Diana Moș este unul dintre acești artiști, cu o relație specială între ea și instrument, mai cu seamă că *Bowstring* este singura lucrare pentru vioară solo asupra căreia Nicolae Brânduș s-a aplecat insistent, punând în ea ingredientele întregii sale muzici.

Cvartetul de coarde compus de Sebastian Androne care a urmat în program are un titlu specific, *Philotic Web*. Materialul utilizat în această lucrare a fost extras dintr-un cvartet de coarde mai vechi compus de autor în anii studenției denumit *Philotic Entanglement*. Pentru o înțelegere mai bună a mesajului compozitorului cred că se cuvine a detalia acest termen de „filotic”, termen ce provine din saga science-fiction *Jocul lui Ender (Ender's Game)*. Autorul acestei cărți propune un sistem universal de conexiuni alcătuit din *filote*, un fel de corzi care susțin fiecare entitate, de la atom la plante, animale sau chiar galaxii. Mecanismul de funcționare, multitudinea de posibilități de combinare a acestui sistem „filotic” este ceea ce îl intrigă pe Sebastian Androne și, în consecință, încearcă să redea în muzică tot acest proces. Prima secțiune a lucrării aduce un puternic parfum polifonic, o primă coordonată esențială pentru lucrare, care, inițial, îi dă un aer auster, aproape rece. Ceea ce schimbă această atmosferă este dezvoltarea de armonii cromatice care, apărute mai târziu în lucrare, sugerează un tip de „instabilitate și volatilitate”. Lucrarea surprinde chiar și în încheiere când, prin rotirea în aer a arcușelor celor patru

instrumentiști se produce un efect sonor dar și vizual extrem de potrivit pentru o „închidere” și care, parcă, desenează un cerc imperfect, *filotic*, care completează sensul întregii lucrări.

Păsări? Da, acesta este modelul sonor de la care pleacă *Cvartetul de coarde nr. 2* de Nicolae Teodoreanu, următoarea lucrare din program. Sigur, nu într-un mod predictiv ci mai degrabă intens stilizat, acest model acustic reprezintă un punct de plecare din care compozitorul dezvoltă formule melodice specifice dar și o scară modală. Dacă în prima secțiune există un tip de unitate sonoră melodică, din punct de vedere al înălțimilor păstrate mai mult sau mai puțin în aceeași zonă pentru toate cele patru instrumente, din punct de vedere ritmic compozitorul utilizează tehnica canonului proporțional, aplicat aici ca o politempie. Această așa zisă transformare creează un tip de eterofonie care, însă, nu va fi păstrată și în secțiunea mediană în care cuvântul de ordine este ritmul și nu oricare, ci ritmul popular aksak. Este o adevărată suprapunere de ritmuri, de diviziuni de durate atât pe plan vertical – simultan cât și în plan orizontal, ca și succesiuni ritmice.

Tensiunile sunt evidente și se amplifică spre finalul lucrării unde compozitorul explorează, fără să insiste, anumite zone ale muzicii polifonice medievale. Efectul sonor total pare a fi de muzici tradiționale polifone iar aceste texturi melodice și ritmice se descompun treptat spre final, în structuri transparente, în ceva delicat, aproape fragil.

Cvartetul a cântat fără întrerupere întregul concert deși, poate, aveau nevoie de o pauză la un moment dat. Ei au încheiat acest maraton cameral

Cvartetul Profil

printr-o lucrare în primă audiție a compozitoarei Livia Teodorescu Ciocănea, *Cvartetul nr. 2 In floribus*. Ceea ce compozitoarea își imaginează pentru această muzică este „un ansamblu de flori dispuse pe același lujer”. Forța este ceea ce caracterizează nu numai această lucrare ci întregul palmares componistic al creatoarei. Muzica acestui cvartet, alcătuit din trei secțiuni cântate *attacca* debordează de vitalitate, de lumină, cu o densitate evidentă dar nu obositoare. Dacă închizi ochii ai senzația că ascuți nu un cvartet ci un ansamblu mai mare, ceea ce ne face să îndreptăm afirmației compozitoarei cum că lucrarea este caracterizată, pe bună dreptate, de un „simfonism cameral!” Contrastele nu lipsesc din lucrare, există momente de contemplație sonoră alăturate unor altora de agilitate, de tensiune ritmică. Această complexitate a scriiturii și a modalităților de abordare a timbrei celor patru instrumente reușesc să se traducă, totuși, printr-o unitate la nivel de concept muzical, totul fiind construit în jurul ideii de „forță vitală a fenomenului de înflorire”. O excelentă alegere și plasare a lucrării Lievei Teodorescu Ciocănea la finalul programului, parcă o chemare la viață. Instrumentiștii au încheiat cu brio programul, epuizant cred eu, mai cu seamă că toate cele patru lucrări pe care le-au interpretat împreună au pus probleme serioase de tehnică dar și de interpretare.

Andra APOSTU